

Link do produktu: <https://quaestio.com.pl/idea-i-panstwo-korona-krolestwa-czech-w-latach-1457-1547-12-p-27.html>



## Idea i państwo. Korona Królestwa Czech w latach 1457-1547 (12)

|                  |                                                                                      |
|------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
| Dostępność       | <b>Publikacja w opracowaniu</b>                                                      |
| Numer katalogowy | <b>39</b>                                                                            |
| Podtytuł         | <b>Tom V. Niepozorna dekada Ludwika. Młody król wobec starych i nowych problemów</b> |
| Autor/Autorzy    | <b>Bogusław Czechowicz</b>                                                           |
| Oprawa           | <b>miękka</b>                                                                        |

### Opis produktu

#### Streszczenie

Dziesięć lat rządów króla Ludwika Jagiellończyka traktowane było w historiografii albo jako suplement do niemal półwiekowego panowania jego ojca, albo jako uwertura do niewiele krótszych rządów Ferdynanda I. Jest to zarazem dekada nieomal bezkrólewie – dziesięcioletni w chwili śmierci ojca Ludwik powoli dorastał jako raczej formalny, niż faktyczny panujący, a za jego plecami toczyła się gra stronnictw politycznych. Wciąż nie jest ona do końca rozpoznana, zwłaszcza, kiedy wykrócymy poza Królestwo Czeskie, co w tym przypadku jest szczególnie uzasadnione z racji roli, jaką odgrywali książę Karol I Minsterberski (ziębicko-oleśnicki) i Jerzy Pobożny Hohenzollern (karniowski).

Za plecami młodego króla pulsowały jednak także inne aspekty życia, czy to związane z fermentem religijnym rodzącej się reformacji (głównie) niemieckiej, czy też przemianami w sferze ekonomicznej. Sprawia to, że owa dekada nie jest jakąś pauzą między długimi okresami sprawowania rządów Władysława II i Ferdynanda I, ale dobą wyzwań i problemów, który młodociany władca raczej nie miał szans sprostać.

W rozdziale pierwszym ukazano początki Ludwikowego „panowania” i jego długi pobyt w Czechach w latach 1522-1523. Próbował on wtedy przejmować ster rządów i reorganizował czeską scenę polityczną wedle nowych zasad. Odsunięcie dotychczasowych oligarchów ze Zdeňkiem Lvem z Rožmitála tylko na krótko przewietrzyło sytuację, albowiem pod naporem religijnego nowinkarstwa i grożących coraz większych niepokojów, król przywrócił do władzy „starych wyjadaczy”, umacniając też w Pradze konserwatywnych utrakwistów. Ówczesna ranga spraw wyznaniowych skutkuje obszernym przeglądem tej problematyki w rozdziale drugim. Omówiono kondycję wyznawców utrakwizmu, braci czeskich, katolików, by szerzej prześledzić rozprzestrzenianie się reformacji luterńskiej, głównie na Łużycach i Śląsku. W przypadku tego ostatniego (ale nie tylko niego) – pochyłono się nad nurtami ekstremistycznymi (schwenkfeldyzm), obecnymi też na południu Moraw (anabaptyści) czy nawet w samej Prace (epizod Thomasa Münzera).

Gdzieś na obrzeżach tych zagadnień zarysowało się ożywienie w zakresie historiografii, na ogół regionalnej lub nawet subregionalnej (np. miejskiej lub klasztornej), choć mamy i ciekawe dokonania dotyczące spraw całego państwa, jak biografia pierwszego arcybiskupa praskiego Ernesta z Pardubic autorstwa Ślązaka Valentina Krautwalda. Słowno-obrazową kreacją stojącą na pograniczu spraw konfesyjnych i politycznych jest wyjątkowe dzieło i to w skali Europy – drzeworyt z 1518 roku ukazujący kondycję Królestwa Czeskiego z jego mapą u dołu i królem Ludwikiem u góry. Dzieło to obszernie zanalizowano.

Kolejny obszerny rozdział dotyczy zagadnień ekonomicznych. Swymi ramami chronologicznymi wykracza on poza dekadę Ludwika, ale z wielu powodów umieszczenie go tu jawi się jako optymalne. Rozpoczęto od omówienia ciągnącej się dekadami kwestii królewskich długów – niechlubnego dziedzictwa Ludwika po ojcu. Następnie przyjrano się roli bankierów i przedsiębiorców, wśród których byli obaj biskupi z Rodu Thurzonów, Stanisław w Ołomuńcu i Jan V we Wrocławiu. Potem następuje obszerna panorama inicjatyw związanych z górnictwem, głównie metali. W jej ramach omówiono też nowe miasta górnicze, takie jak Jáchymov, Horní Slavkov i Tarnowskie Góry czy inne, regularne organizmy zakładane głównie w Rudawach Czeskich. Kolejny segment ożywienia w gospodarce wiąże się ze szklarstwem, po którym w przestrzeni realnej niewiele wszakże zostało, oraz stawiarstwem, które – dla odmiany – zasadniczo zmieniło krajobraz wszystkich krajów koronnych, a nie tylko samych Czech, jak się niekiedy pisze fascynując się dobrami Pernštejnów czy Rožmberków. Rozdział zamyka podrozdział na temat mennictwa lat 1516-1526.

---

Rozdział ostatni przedstawia kulisy tragedii, do jakiej doszło późnym latem 1526 roku. Napięcia w relacjach Czechów i Węgrów miały i ten skutek, że młody król nie uzyskał z obszaru Korony Czeskiej oczekiwanego wsparcia w wojnie z Turkami. Zagrożenie Węgier było bliższe Morawianom i Ślązakom, bo ich kraje z Węgrami graniczyły – Czesi czuli się bezpieczni. Efekt jest dobrze znany – klęska pod Mohaczem i śmierć młodego króla. Książkę zamyka przegląd opinii ludzi współczesnych tragedii na temat jej przyczyn i samego Ludwika, chyba rzeczywiście nieprzygotowanego do objęcia dwóch tronów, zmagania się z potęgą stanów, fatalną kondycją czeskiej komory królewskiej i brakiem większych dochodów, nadto z konfesyjnym fermentem epoki i wreszcie z Turkami, którzy trzy lata później stanęli nawet pod Wiedniem.

## Spis treści

### Wstęp

#### 1. Wokół młodego króla. Weterani i debiutanci na politycznej scenie

##### 1.1. *Nevznikly žádné nepokoje*. Syn królem po ojcu

##### 1.2. Ludwik w Pradze i gorący rok 1523

#### 2. *O víře křesťanské, kterak se v těchto některých zemích plete*. Potrzeba reformowania

##### 2.1. Konfesyjna beczka prochu?

##### 2.2. Od radykalizmu ku pragmatyzmowi: bracia czescy

##### 2.3. Kalikstyńskie dylematy

##### 2.3. Pozory jedności – katolicy

##### 2.4. Wobec Martina Luthera

##### 3.5. Początki reformacji niemieckiej na Łużycach

##### 3.6. Reformacja (nie tylko luterńska) na Śląsku

##### 3.7. Między ekstremizmem a protokontreformacją

#### 3. Głód historii

##### 3.1. Wielkie i małe naracje

##### 3.2. Słowno-obrazowe dzieło Klaudiána

#### 4. Ruch w interesie – ekonomika

##### 4.1. Królewskie długi

##### 4.2. Bankierzy i przedsiębiorcy

##### 4.3. Renesans górnictwa

##### 4.3. Stawiarstwo

##### 4.4. Mennice i pieniądze

#### 5. *Na Turky-li se pomoci hledá*. Oddech sułtana

##### 5.1. Stary problem w nowej odsłonie

##### 5.2. *Z viny se vymluviti nemůžeme*. Śmierć króla Ludwika

### Zakończenie

### Wykaz źródeł i literatury.

### Spis ilustracji

---

Summary

Indeks osobowy

Indeks topograficzny